

ІХ
НАЦІОНАЛЬНА
СПІЛКА
КРАЄЗНАВЦІВ:
панорама
сучасного життя

ПЛЕНУМ, ПРИСВЯЧЕНИЙ 85-РІЧЧЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

26 травня 2010 року у приміщенні Великого конференц-залу Національної академії наук України Національна спілка краєзнавців України провела Урочистий пленум, присвячений 85-річчю з дня її заснування.

Сьогодні НСКУ, яку очолює академік НАН України, Герой України Петро Тимофійович Тронько — одна з найвпливовіших професійних творчих спілок в Україні. Вона об'єднує понад 2 тисячі професійних дослідників “малої історії” — історії міст, сіл, регіонів, а також тих, хто опікується збереженням національних святинь, пам'яток історії та культури, розвиває музейництво й колекціонування, проводить активну природоохоронну діяльність, підтримує розвиток духовної культури України, сприяє збереженню національних традицій і народної творчості, повертає з небуття імена видатних співвітчизників, відкриває маловідомі сторінки історії, здійснює велику патріотичну роботу серед молоді. Активна науково-дослідницька та просвітницька діяльність НСКУ проходить в усіх регіонах нашої держави. Всього Спілкою на аматорському рівні залучено до дослідницької та творчої роботи більше 30 тисяч краєзнавців України.

До складу Національної спілки краєзнавців України входить 5 академіків та 6 членів-кореспондентів НАН України, понад 300 докторів і кандидатів наук, 5 Героїв України. За заслуги перед Україною більше 70 членів Спілки нагороджено різними державними нагородами.

Краєзнавці України зробили значний внесок у дослідження регіональної історії. Лише у 60–70-х роках минулого століття за участю понад 100 тис. авторів було підготовлено унікальне 26-томне видання “Історії міст і сіл Української РСР”, аналогів якому і до сьогодні немає на світовому та пострадянському просторі. Зараз триває активна підготовка до нового енциклопедичного видання “Історії міст і сіл України”, оскільки у державі відбулося багато історичних і світоглядних змін. Впродовж останнього десятиріччя члени Спілки також активно сприяють підготовці загальнонаціонального науково-документального ви-

дання “Реабілітовані історією”, 57 томів якого вже побачили світ, а всього готується до друку понад 100 томів.

Члени НСКУ лише за останні 20 років видали понад 700 наукових, науково-популярних і документальних книг з краєзнавчої тематики, брали участь у створенні та розвитку всіх краєзнавчих та етнографічних музеїв України і національних заповідників, провели 11 всеукраїнських науково-краєзнавчих конференцій та близько 300 регіональних, розробили безліч туристичних маршрутів в усіх куточках України. У столиці та багатьох областях видають краєзнавчу періодику, активно впливають на розвиток культури України.

Останнім часом завдяки ініціативі НСКУ Україні повернуто імена всесвітньо відомих українців — полтавчанина Олександра Засядька, першого у світі винахідника ракети на твердому паливі; художника і мистецтвознавця, професора Ермітажу, уродженця Київщини Степана Яремича; проведено науково-краєзнавчі експедиції до Полтавської та Київської областей; розпочато роботу по створенню Літературного музею Івана Франка на Дніпрі (с. Халеп'я Обухівського району); започатковано активну науково-дослідницьку співпрацю зі Спілкою краєзнавців Росії; проведено Перший Всеукраїнський конкурс на кращий громадський музей; презентовано громадськості Премію імені Дмитра Яворницького НСКУ; готується науково-дослідницька та громадська експедиція до Львівської області по захисту унікального дерев'яного зодчества сакрального характеру та інші важливі для українського суспільства заходи.

Незважаючи на те, що лише у жовтні 2008 року Спілці краєзнавців надано національний статус, вона — одна з найстаріших в Україні і має унікальні заслуги перед країною. Її інтелектуальний, творчий, науковий та суспільний потенціал повною мірою служить Україні.

Національна спілка краєзнавців України надає авторитету державі та позитивно впливає на суспільне усвідомлення ініціатив Президента України по формуванню громадянсь-

кого суспільства та захисту національних інтересів.

В урочистому пленумі Національної спілки краєзнавців України взяли участь члени Правління Спілки — відомі громадські і державні діячі, академіки НАН України: Петро Тронько — голова НСКУ, який виступив із доповіддю “85 років Національній спілці краєзнавців України”, Петро Толочко — директор Інституту археології НАН України, Леонід Руденко — директор Інституту географії НАН України; представники вищих органів влади та ряду міністерств, активні члени Спілки — працівники наукових установ, закладів культури і освіти, архівних установ, національних бібліотек і музеїв, представники інших творчих спілок, ректори провідних вишів України: Кам’янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка — Олександр Завальнюк, Полтавського університету споживчої кооперації України — Олексій Нестуля; заступник директора Інституту історії України НАН України, заступник голови Спілки член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт, перший проректор Інституту туризму ФПУ, заступник голови Спілки Сергій Попович, заступник голови Спілки Григорій Клепак, перший заступник голови Державного комітету архівів України Ірина Матяш, перший заступник голови Державної служби з питань національної культурної спадщини Яків Діхтяр, заступник голови Українського інституту національної пам’яті Владислав Верстюк, журналісти провідних ЗМІ.

Учасникам пленуму надійшли вітання від Голови Верховної Ради України академіка НАН України В. М. Литвина, віце-прем’єр-міністра України академіка НАН України В. П. Семиноженка, міністра культури і туризму України М. А. Кулиняка, міністра України у справах сім’ї, молоді та спорту Р. С. Сафіуллаєва, президента Національної академії наук України академіка НАН України Б. Є. Патона, ректора Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна члена-кореспондента НАН України В. С. Бакірова, колективу Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, обласних організацій Спілки.

Групу активістів краєзнавчого руху Міністерство культури і туризму України нагородило Почесною грамотою за вагомий особистий внесок у створення духовних цінностей та високу професійну майстерність.

Учасники зібрання прийняли Звернення до української громадськості.

Для учасників пленуму було організовано виставку з нових краєзнавчих видань України та виступ відомого хору української автентичної пісні “Гомін” під керівництвом Леопольда Яценка, який 20 років тому, 27 березня 1990 року, вітав учасників Установчого з’їзду Спілки.

Звернення учасників Урочистого пленуму Національної спілки краєзнавців України до української громадськості

Інтерес до історичного минулого свого народу, його історико-культурної спадщини, звичаїв і традицій, національних героїв, які вибороли незалежність рідної землі, не вщухав ніколи. Про це свідчить відродження і діяльність Національної спілки краєзнавців України, яка гуртує навколо себе широке коло активістів краєзнавчого руху. Байдужих у краєзнавстві немає і бути не може, тому що любов до рідної землі, до малої батьківщини — одне з найсвятіших почуттів, які кожен проносить крізь все своє життя.

Кожний рік знаковий по-своєму, 2010 рік — знаменний своїми ювілейними датами: 85-річчям Національної спілки краєзнавців України, 65-річчям Великої Перемоги, 20-річчям проголошення Декларації про державний суверенітет України. І це зобов’язує нашу громаду до більш активної і результативної роботи на всіх напрямках.

З проголошенням незалежності України почав зростати інтерес до краєзнавства, до малої і великої історії. Зараз активно формуються обласні осередки Національної спілки краєзнавців, все відчутнішим стає вплив краєзнавчого активу на духовне і просвітницьке життя регіонів, на вивчення місцевої історії.

Краєзнавці покликані зберігати колективну пам’ять народу, сприяти об’єктивному висвітленню історичного минулого, яке повинно бути представлено не лише як шлях успіхів і перемог, а як терниста дорога боротьби за державність, страждань і бідувань у роки воєнного лихоліття, під час репресій і голодоморів, коли був знищений генофонд нації, її інтелектуальна еліта. Жоден факт викривлення української історії не повинен залишитись поза увагою краєзнавчого активу. Слід збирати свідчення ветеранів про минулі часи, створив-

ши літопис кожного населеного пункту, що мають увійти до нового енциклопедичного видання “Історія міст і сіл України”, підготовка якого на часі.

Об’єднуючий потенціал краєзнавства безмежний. Ветерани і школярі із захопленням займаються дослідженням витоків історії рідного краю. Не можна уявити діяльність нашої громадської організації без творчого потенціалу молоді. Конкурси шкільних краєзнавчих музеїв і виставок, дослідження усної історії про славетних земляків, маршрути бойовими стежками і реконструкція воєнних баталій — все це дає змогу не тільки більше дізнатися про минулі часи, а й доторкнутися до її величності Історії, плекати у молоді почуття національної гідності, любові до рідної землі, її звичаїв, української мови.

Останнім часом багато робиться у справі охорони культурної спадщини. З одного боку, на наших очах відроджуються пам’ятки старовини, приймаються закони, готується Державний реєстр нерухомих пам’яток, Звід пам’яток історії та культури України, відновлюються забуті імена, а з другого — зносяться історичні центри міст, нівелюється Закон України “Про охорону культурної спадщини”, під загрозою виключення із Списку ЮНЕСКО пам’ятки світового значення Софія Київська і

Києво-Печерська лавра, в занедбаному стані знаходиться Шевченківський національний заповідник, зникають парки і сквери. Міста втрачають свій неповторний вигляд, свій код.

Національна спілка краєзнавців закликає всіх, кому не байдужа рідна історія, національна культура, рідна мова, безцінні пам’ятки старовини, єднатися в різні громадські об’єднання, відстоювати кожну пам’ятку, пропагувати досягнення національної культури, втілювати у життя важливі загальнонаціональні проекти в гуманітарній сфері. Тільки усвідомлення значення своєї країни, неповторності її історії і культури, збереження пам’яток, захист духовності буде сприяти консолідації суспільства, найкращих представників усіх верств населення, найширших кіл громадськості. зміцненню авторитету України у світовому співтоваристві.

Вітаємо всіх членів Спілки і широкий аматорський краєзнавчий рух зі знаменним ювілеєм. Закликаємо сповна використовувати потенціал Спілки у духовному відродженні України, допомагати державі у цій важливій справі, у вихованні патріотизму та гордості за нашу рідну Україну.

Бажаємо щастя і творчої наснаги всім шанувальникам рідної історії і культури, процвітання нашої землі!

*Учасники Уроczego пленуму
Національної спілки краєзнавців України*

м. Київ, 26 травня 2010 року

СВЯТКУВАННЯ 85-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

26 травня 2010 року,
Великий конференц-зал Національної академії наук України

Учасників ювілею Спілки вітає хор "Гомін" під керівництвом Л. Яценка

Урочистий пленум веде голова Національної спілки краєзнавців України академік НАН України, Герой України П. Т. Тронько

В. Лоцицький — директор Центрального державного архіву громадських об'єднань України

О. Завальнюк — ректор Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка

Привітання генерального директора Києво-Печерського історико-культурного заповідника М. Громової

І. Матяш — перший заступник голови Державного комітету архівів України

Спілку вітає С. Куделко — професор Харківського національного університету ім. В. Каразіна, керівник Центру краєзнавства

О. Нестуля — ректор Полтавського університету споживчої кооперації України, голова Полтавської обласної організації НСКУ

В. Верстюк — перший заступник голови Українського інституту національної пам'яті

Ділова розмова. Зліва направо: О. Нестуля, В. Войналович — провідний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Кураса НАН України, Г. Савченко — голова Київської обласної організації НСКУ, професор КНУ ім. Т. Шевченка